

טורי ריכט-בר נתן ("יבוצי")

173360

בן חנה ולי

נולד בשנת תרפ"ז 1927

התגייס לצה"ל ב- 1948

שרת בגדוד "ברק" (12)

נפל ב- ו' אייר תש"ח 15.5.1948

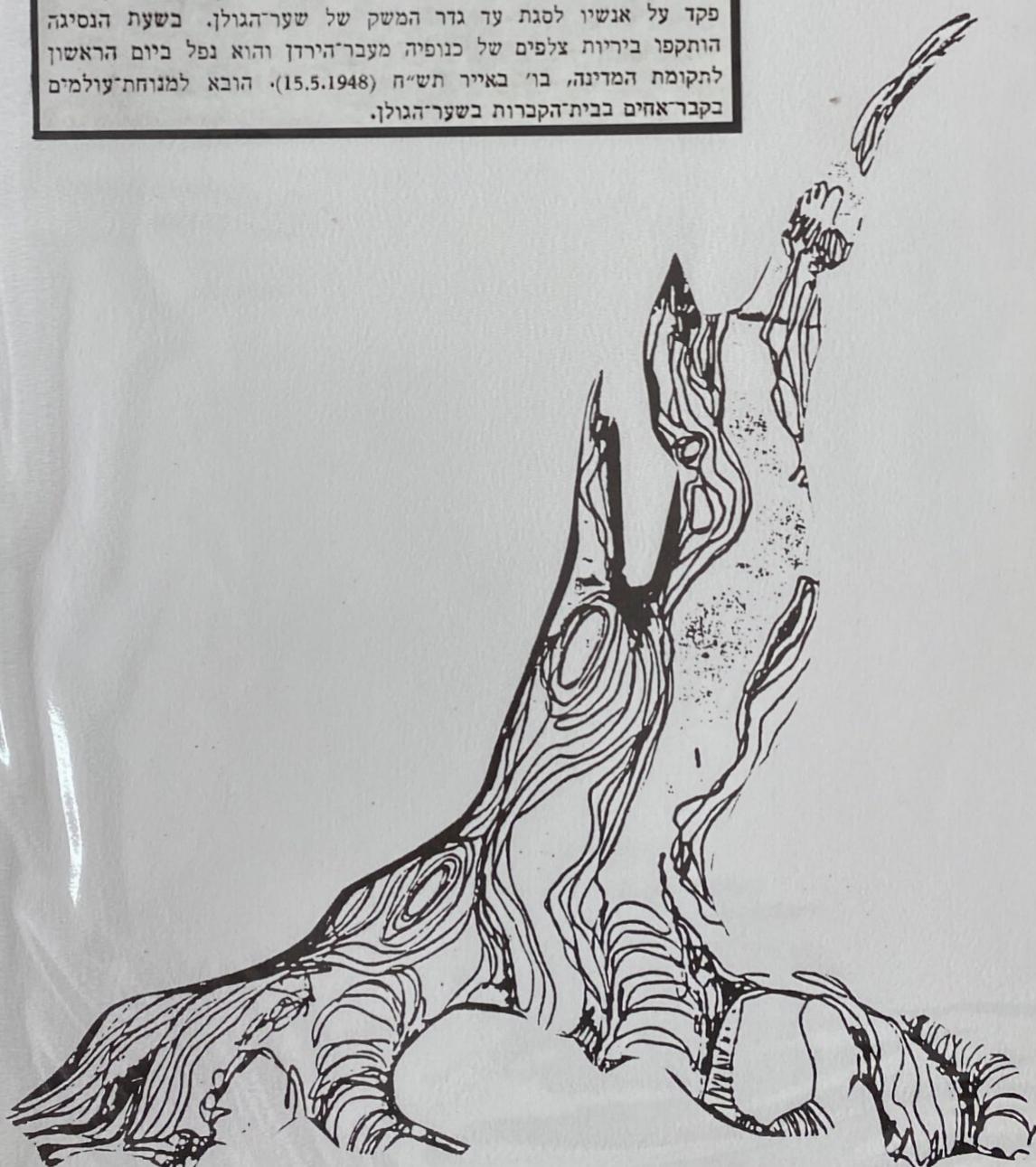
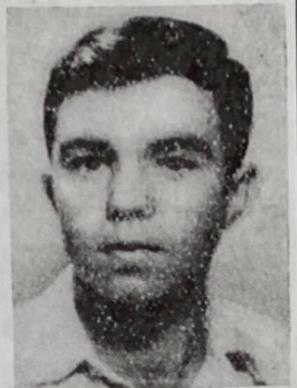
בעת מילוי תפקידו.

ריכטריבר נתן ("בוצי")

בן לוי וחווה. נולד בשנת תרפ"ז (1927) בברקובינה, רומניה. ב-1940 גורש עם משפחתו לטרנסדניסטריה ועבר בדרךדים עד מוהילב ע"ג דנייפר. נמלט שם ועלה ארצה עם ילדי טרנסדניסטריה ב-13 באוגוסט 1944 ונתקבל לחברת-הנעור ו' באפיקים. שם התגייס לפלמ"ח והצטרכ ל"גרעין הממשיכים". הסבל והזועות במחנות טרנסדניסטריה השאירו פצעים עמוקים בנפשו, אך הוא ידע להבליג עליהם והשתורט במסכת חי הארץ; תוסס ומתסיס, שופע אור-שמעחה, עליה לדרגת מ"כ, השתתף בליווי שיירות לירושלים ולנגב. בגין שימש מקשר ביחידתו, נפצע פעמיים בפעולה והחלים.

עם הכרזת המדינה הפגיוו הסורים קשה את שער-הגולן, נתן היה המפקד האחראי למכונת-המים של שער-הגולן ומסודה (בשתח וויר). הוא פקד על אנשיו לסתור עד גדר המשק של שער-הגולן. בשעת הנסיגה הותקפו ביריות צלפים של כנופיה מעבר-הירדן והוא נפל ביום הראשון לתקומת המדינה, בר' באיר תש"ח (15.5.1948). הובא למנוחת-עולםם בקבראים בבית-הקברות בשער-הגולן.

גָדוֹד "בָּרֶק"

קרבות עמק הירדן

רקע

הקמת החטיבה - חורף תש"ח
ב-22 בפברואר 1948 הוקמה החטיבה גולני. עד מועד זה הייתה במרחבי הצפון מסגרת חטיבתית אחת "לבוגרי" ומינס זה ואילך שתי חטיבות: חטיבה מס' 1 - חטיבת גולני, במורדות הכרמל, חיפה, עמק זבולון והגליל המערבי. כאשר הגיעו בשבוע האחרון של חורף פברואר 1948 משה מן (מונטג') איש מרחבייה, ונחום גולן (שפיגל) איש כפרסאלד, למושבה ינאל בלב הגליל התיכון כדי להקים את מטה החטיבה, כל מרחב החטיבה אורבע נפות: נפת תלחין בגליל העליון המזרחי, נפת כנרת בגליל התיכון ובעמק הירדן, נפת גלבוע בעמק חרוד ובעמק בית שאן, נפת ירעהל בעמק יזרעאל המערבי ובחריו אפרים. על בסיס אוזורי בתוך ארבע הנפות הללו והתגבשו ארבעת גדודי חיל-השדה (החי"ש) של חטיבת גולני בראשות דרכא: גדוד "אלון" בנפת תלחין, גדוד "ברק" בנפת כנרת, גדוד "גדעון" בנפת גלבוע, גדוד "דרור" בנפת ירעהל.

הኖג האנושי של החטיבה

הኖג האנושי של חטיבת גולני במלחמות העצמאויות היה מגוון ורב-פניות. הוא מאפיין את "זור תש"ח" בארץ-ישראל של אותן הימים. מייסדי החטיבה, ראשוני לוחמיה ומפקדיה, היו אנשי ההתיישבות, עובדי-אדמה מן המושבה, המושב והקיבוץ של מרחבי הגליל והעמקים, ובתוכם שומרי מסורת לא מעטים. אליהם נוספו במרוצת הזמן ארוכים בני עיר רביים ואפקלים חדשים אנשי גח"ל ומה"ל. ראוי לציין, כי בימי תש"ח היו בחטיבת גולני בחודשות רבות, אשר שירתו בכלל היחידות בתפקידים שונים, ורבות מהן פועל קשורות או חולשות קרובות. כבר במלחמות העצמאויות הייתה החטיבה גולני כור היתוך לילדים הארץ ולבני העליות השונות. בטיוכו המבוא שכחוב נחום גולן לטפל "אלין ושלוח" נאמר: "...צמאננו בנוף הגלילי ובמושורי העמקים, ובמרחבינו הנגב הרחובנו אופקים - התבגרנו. התיישבות בעמקים ובגליל היה שנותנה לחטיבת צביה וחותמה המיוحد, וממנה ספגה את ערוכה, כי על כן הייתה החטיבה כפרית ונאמנה לערכיהם שינקה בגושי התיישבות אלו. צינו אותה תכונתו של עובדת הארץ ויושב-הכפר: עקשנות, צמידות למשימה, שורשיות ושקט..."

במוצאי ה-15 במאי נראו מכוניות מוארות נעות מכפר-הארב לאורך רכס הגולן. בשעה 0100, פתחו הסורים בהרעת תותחים ומרגמות על עיינגב. בשעות הבוקר הופיעו אוירוניט והפיצו את ישובי העמק. התותחים החלו להרעיש את שער-הגולן ומסדה. כשתי פלוגות סדירות החלו לרדת מטל-אל-אסר, שנחטף עוד בלילו, לשאנשיכון מתקדמים ונפרדים זוקפים. בהיטוי התותחים ותפקידו, עבר מהנה הצבא שבצממה והקרנתינה החדש. יחידת החימם, שהיתה בקרנטינה, עזבה את מקומת עם התקראות הסורים. מערד ייחידות החימם בצממה התעורר. היו אלה רגעים קריטיים ביותר. שהיתה מוכנה בטבריה, הובלה מיד, ובמשך 20 רגע הגיעו לצמח והתארגנה מיד בכו הנגה הסורים נתבססו במחנה ובקרנטינה. שני חבלנים, שנשלחו לבקש את סכיבות הקראנטינה, יצאו בידיעת שהיא נמצאת בידיינו. משתקרכבו — נפחה עליהם אש. מיד קפצו מן המכוניות, שעלה באש בהפגע המטענים שבתוכה, החבלנים הצללו לחור בשלום.

מערך צמם שהשתרע משכונת מנשייה דרין תחנת הרכבת עד בית-הකברות שליד שפת הים, באורך של ק'מ אחד, הוחזק ע"י 3 מחלקות של הגדור ותגבורת אנשי משקים מכל סביבות העמק. היהידה המוחיקת הצליחה לעזר את התקראות הסורים. מצד הקמן. עם התקראות לצד צמם, געה פלוגה סורית אחרת, מטל-א-זוויר, בחיפוי שריגים. ותווך כדי תרעשה כבודה על שער-הגולן ומסדה, עבר מכון המים שעל הירמון, ששימש עמדת קדומנית להגנת שני המשקים. העמדה חורחה כליל, כל אنسיה פרט לאחד, נהרגו. השריגונים חיל-הרגלים המשיכו לתקדם לשער-הגולן. למקום נשלה תגבורת של מחלקה עם תותחים אמר. שהספיקו להגיע בעוד מועד. יחד עם אנשי המשק תפסו עמדות והטירו אש על הטור המתקרב. לאחר שנפגו כמה כלי רכב ואנשים, — נסוג האויב. מאז ועד

עויבת שני המשקים לא ניסו הסורים לתקוף בקטע זה.

פרט להפגנות ותמרוני-שריגונים בשטחים הרחוקים, הסתפקו הסורים, בשלב זה, בbatisוס כיבושיםיהם וחזרו ונתרכזו. כן נמשכו במשך היום הערשות האוריוט על כל משקי העמק. ארכה זו, נתנה למטה הגדור את האפשרות לארגן מחדש את הגנת צמה עצמה. האנשים התחרפו בתחום ההפגנה, אם כי במידה לא מספקת, מהעדר כלים מתחאים ומתוצר זמן. נחרפו שוחות, ואלו האנשים התגוננו בעיקר מtron הבתים. אנשי העמק דוכזו להכנת מהסומים בדרכים. הגדר שמעל לתעללה האנטי-טנקית פוצץ. בלילה נערך תמרון-הטעיה של סיירות על פני הכנרת, שפתחו באש אל החוף, כדי להגביר את מתחות האויב ולשבש את תכניותיו.

למה. ניסו הסורים לשוב ולתקוף, בסיווע שריגונים ובחיפוי תותחים, את סכיבות תחנת הרכבת ובית-הקברות. חיל-הרגלים הטורי נשתהה הרבה אחריו השריגונים ולא העו לתקדם מחמת תשובה האש של המגנים, אם כי זו הייתה חסכנותה ביותר, מפני צמצומה של כמות התהומות שעמדו לרשותם. (דיבנו אם נציג, כי כשהוחלפו היחידות, הרשאהה כל תחמושתא של היהידה חמוץ-לט, כיון שבזו שהחלפה אותה היו לכל חיל פחות מ-50 כדרויים) התותחים דאמ. שהוצבו בעמדות לא-מתאימות, מחשול יזעה, סייעו, בכל זאת, לבליית התקפה. שבירות התקפה עודדה את רוח המגנים. האויב לא הפסיק את הפגנותיו. בלילה נתקבלה הודעה מטבחה כי יהודת סורית, שניסתה לעبور את שפך הירדן, עלתה על שדות מוקשים ונסoga, לאחר שנפגו ממה כמה חילום, וביניהם קצין סורי גבוה, במסגרת הטעיה דוכזו מכוניות העמק ועלו באורות כבויים לרכס פוריה-אלומות וחזרו באורות גלויתם. להגביר בלב הסורים חששות בפני תגבורות מגיעה. כן רוכזו הטרקוטורים, שייקימו רעש בדיםוי לטנקים.

היום שלאחר כף היה שקט במדיה יהסית. פרט לתמרוני-שריגונים קלים, הפגנות מתמידות והפצעות מן האויר. אך היה זה השקט שלטני סערות חום הבא. — ה-18 במאי,

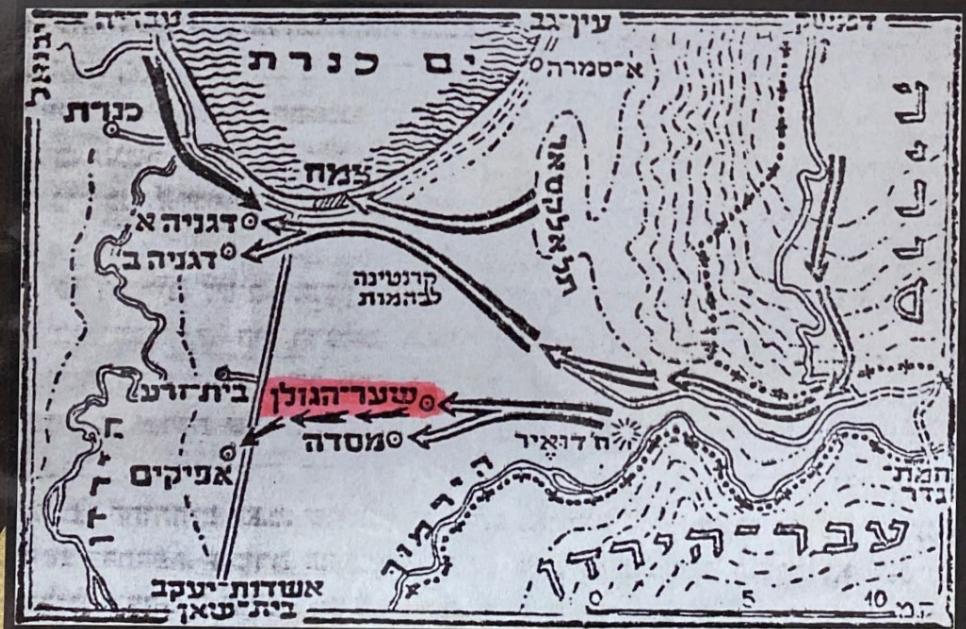
קרב שער הגולן

בשעתים לפני צאת הפלמ"ח, הגיע מברק משער הגולן, שהודיע על חנוכתיהם לפינוי (מסדדה לא הגיעו כל הודיעה). מברק תשובה בהול ונמרץ, — שנשלחה בחזרה, ובו פקודה מפורשת מפקד הגזרה, לא לעזוב את הגוזה, — לא קיבל כל תשובה. האתא, שהתקשר כל חומן, — לא נענה. (אח"כ נתרבר, שבעת ההייא כבר פוטו שני המשקים מישוביהם). משנודע הדבר, — נדרשו האנשים לחזור למקוםם. העניין נחטב עד לבוקר, וכשהגיעו אנשי שער-הגולן לקרבת המשק, — כבר גמצאו בו ערבים. שהחצפיה זיהתה אותם בכפריים, האנשים נסוגו למשק שמןנו יצאו, אף על פי שבמקומות זה ערובה הייתה תגבורות לעזרה. רק בשעה 10.30 נכנס הצבא הסורי הסדייר לשני המשקים והחלו השוד והחטאות.

כאמור, יצאה בלילה פלוגת הפלמ"ח וניסתה ללבוש בחזרה את בגין המשטרת, בסיווע מרגמת "דוידקה", שהועמדה בדגניה והותחים שפלו מבית-ירית. היחידה הצליחה להתגניב ולהתpose את בגין בית-הספר הסמוך. משניותו לתקרכב לבניין המשטרת נפתחה אליויהם אש מן הבניין ומן השדרונים שהיו בקרבתו. כמה kali רכב נפגעו ע"י פאייטים ובקבוקי מоловתוב. המשטרת אמונה לא נכבשה, אך לאויב נגרמו אבדות. נראה היה בעיליל, שפשיטה זו שיבשה לא מעט את הפיקוד הסורי וגרמה לדוחית ההתקפה על הדגניות ליום גוסט.

בבית אספקת תחמושת, נשק, אף מזונות ושירוטים אחרים למשקים ובעיקר למתקנים, רכבה על הגדר, מאחר שלא הייתה מסגרת אזרחית שתחטול על עצמה חלק מן העול הזה, וכן הדאגה לטיסודו הכספי והאישפוי, אספקת בגדים וכור (למעשה, היו כל אנשי המשקים חילילים בכו החווית). הביעות היו חריפות וברובן נפתרו בתוך לחץ הקרובות, זמגנית הערבותיה קשחה, איפוא, סיוג.

מפת הקרבות על עמק הירדן

סיפור הקרב

נספח מס' 1: המערכת בשער הגולן ומסודה - לוח אירופים (1)

שבט 15 למאי

00:00 הדי, יורי נשמעים מכיוון עין גב.

00:06 גיוס כללי בשער הגולן ומסודה לעבודות בייצורים.

00:07 פג' ראשון נחת בשער הגולן ההפגזה נמשכת על שני המשקים.

00:08 כח שריון סורי בלויוי מחלקת חי"ר מתקדם לעבר מכון המים שעל הירמו"ץ "מכון הדור". שריוןיהם נוספים תופסים עמדות במרחק 2,000 מטר מתחר שער הגולן ויורדים אל עבר העמדות הקדמיות של הקיבוץ. (2)

00:08 בשער הגולן שני פצועים ראשונים.

00:45 התכפית של שער הגולן הבחינה בשלושה מושמרי מכון המים ב"דור" שעל הירמו"ץ כשהם פורצים בריצה מהמכון. אחד נהרג כופל, שניים הגיעו מאוחר יותר לקיבוץ לשאחד מהם פצע. (3)

00:09 "מכון הדור" (מכון שאיבה על הירמו"ץ) פוצץ ע"י הסורים. (4)

00:45 (הערכה) משורין סורי מתקרב אל מכון המים "הישן" על הירמו"ץ. חמשת שומרי המכון (ביניהם גרשון ריטמן, חבר שער הגולן), פינו את המקום ותפסו עמדות בבית הקברות בנסיוון להשיב אש. (5)

00:10 מכון המים "הישן" פוצץ ע"י הסורים. (6)

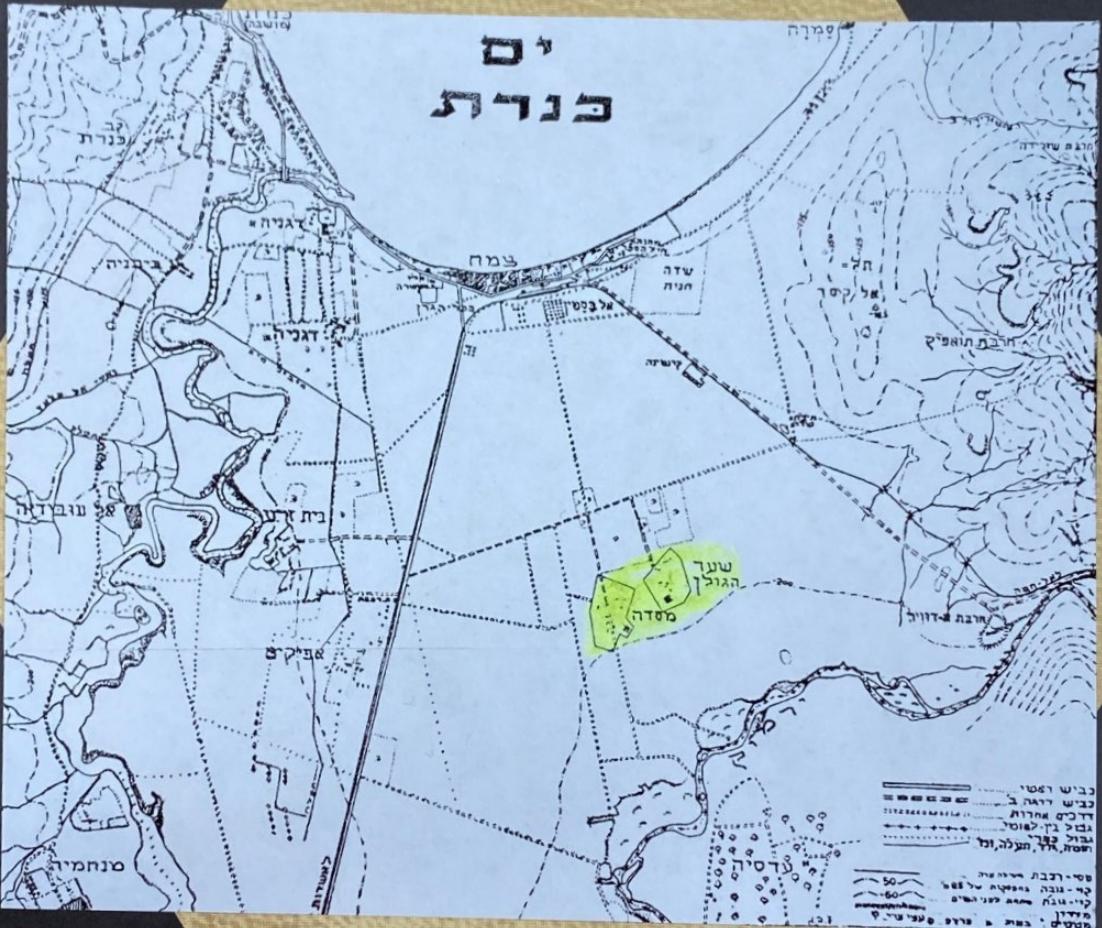
00:10 כח של שניים עשר אנשי חי"ש שהיה מוצב בקרנטין "החדש", (תחנת הסגר לבקר) מזרחית לצמח, נטש את המתחם ונסוג לשער הגולן, לאחר שמצא עצמו מכותר ע"י כוח סורי שירד מגבעת תל אל קסר. (7)

00:11 בשער הגולן הוצאה פלה בת שניiTותי היספנו-סוויסה 20 מ"מ, בפיקודו של אלישע שרייבמן, ותפסה עמדות בגירה הצפונית- מזרחית. תגבורת של 5 אנשי חי"ש מבית זרע מגיעה לשער הגולן. (8)

ההפגזה על שני המשקים נמשכה לシリוגין כל היום. משדרלה בשעות הערב, נותרו שני המשקים ללא חשמל ללא אספקת מים, ללא קשר טלפוני קיומם של עדיר הבקר והלול הופך לנטול כבד. בשער הגולן מצטופפת האוכלוסייה הבלתי לוחות במקלט אחד המשמש גם כמטה וכנקודות איסוף פצועים. (9)

ערב מפקד הנפה מאשר פינוי ילדים עד גיל 6, (שער הגולן לאפיקים, בית זרע ודגניה ב'); מסדה הועברו הילדים למושבת לנפתה. (10)

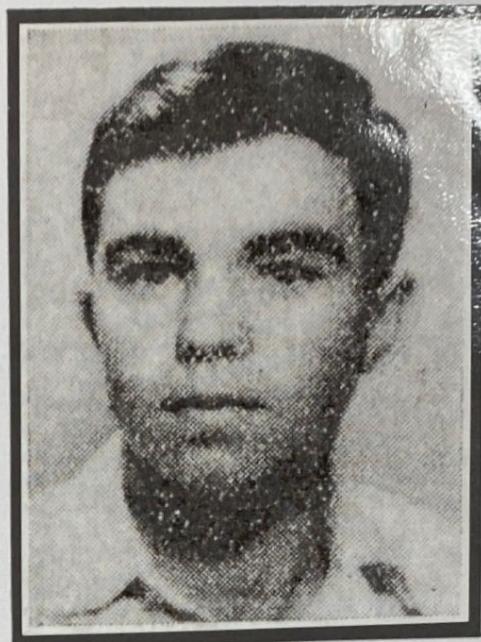
מפת הקרב באזורי שנפל ריכט-בר נתן ז"ל

"**יְהִי זָכְרוֹ בָּרוֹךְ**"

ריכט בר נתן ז"ל

**ת.נ.צ.ב.ה.
ריכט בר נתן
1927-1948**

...אָלֶן וְרוֹסָה אָתָּה כִּילָד
אָתָּה יְמַלֵּחַ וְמַלְאֵךְ
בְּרַזְוֹת שְׁנַחֲתָת, פְּשִׁימָת
אָלֶן חַנּוּ אָתָּה גְּבָרָה יְמִינָה.
אָתָּה אַקְדוֹתָת נָתָן
אָתָּה תְּרַאֲבָה נָעָרָה גְּלוּחָה.

וְיַמְלָא.

**יהיו נא השורות הללו הקצרות, בת שחוק
נעצת,**
ולחבר ורע ציון ומצבת
הרבבה אני רוצה לומר
על אח שנפל, ביד גורל כה מר
אני רוצה לצעוק אליו, אל זה שבמרומים
מדוע הנחתת לו, ופניך אטומים ? !
בתרמילך אתה נושא מטען של רחמים
איכה הפקרת אותו התמים.
כמסוה של ענן עצמת עין
והוא רק ביקש לגдол ולפרוח
סביב למדורה לא נוסיף עוד לשבת אותו
אבל הוא ביןינו צחוקו ועיודו
לא נניח לו ללכת כדממה
הוא לנצח איתנו וננו איתו
הרעות הזו לא תימח לעולם.

חֶדֶשׁ חֲרִשִׁים חָפֵל שׂוֹטֵף וּוּרְם

רַק תְּמִוּתָה קְבֻיעָה, זַעֲקָת אָם.

בְּרוּם וּבִזְעָע גְּדוּלָתִיךְ

בְּכָאָב וּבְלָבָב דֹּוָאָב לְוִיתִיךְ

תִּינּוֹק יִפְהָה, שָׁעֵד שְׁחוּר בְּעוֹרָב.

עִינִים בְּוֹרָקּוֹת, וְלָבָב חָם וְאוֹהָב.

אוֹי יְלָדִי, פְּרַחְתָּשְׁלִין, שְׁהִיה נִיצָן

וְאַנִּי הַשְׁקִיתִי יוֹם אַתְּרִי יוֹם, פְּרַחְתָּקְטָן.

וְאַכְנוּ פְּרַחְתָּ, אֲךָ בִּיאַצְדָּא אַתְּנַחַם,

אָם מַוְתָּךְ בָּא לְפִתְחָע?

הַכְּאָבָתָ ? לְעוֹלָם לֹא אָרָע.

מוֹתָךְ וּזְעָקָה, עַצְוֹב וּרוּעָם,

שְׁהַשְׁחִיתָ אֶת הַפְּרָה לֹא רַחֲם.

הָאָם אֵין זוֹ הַעֲקָדָה

עַל מִזְבֵּחַ אָרֶץ אַהֲבָה!

בְּקַשְׁתִּי מִמֶּךָּ ? לְהִזְמִין מָה שָׁאִינָה,

דְּרַשְׁתִּי מִמֶּךָּ ? לְבִגְדָּה בְּרַצְוֹנָה

אֲךָ אַפְּמָא, אַפְּמָתָה, אֲלָל תְּדַאֲגֵי

לְמִרְוֹתָה הַפְּלָל, בַּי תְּתַגְּאֵי.

וּבְכָלָל, נְכַר הָאָדָם בְּחַיִין

עַל פִּי אֲפִיוּ וְלֹא רַק עַפְּיַי צִינְנוּוֹ!

וְאַכְנוּ מִמֶּךָּ שְׁבָעָתִי מַלְאָה הַפְּחַת,

אָפַר בֵּי לְבִי הַתְּמִלָּא מֹרֶא וְסֻחָד.
הָוִי אָלָהִי! כִּמָה צְפִיתִי לְךָ בְּלִילּוֹת,
כִּמָה חֲוִילָה עִינִי דְמֻעָות.
בְּשִׁמְחוֹת חַיִים הַדְּבָקָת אֶת בָּלָם.
בְּשִׁבְיִלִי הָיִית הַגָּדוֹל בְּעוֹלָם.
אַמְשִׁיךְ לְבָבוֹת וְלוֹמֵר קִינּוֹת
יּוֹם אַחֲרֵי יּוֹם, גַם בְּלִילּוֹת
עַל בָּנֵי יִקְרֵי שֶׁלָא יִמְשִׁיךְ לְלִכְתָּה.
חַלְפָה עַם חֲרוֹת, בְּעַלְמָם בְּרוֹת בְּשִׁלְכָת.
תִּמְגּוֹתִיךְ אִיןָנוּ נוֹתְנוֹת אֶת לְבִי לְשִׁבְתָּה.
תִּפְרַר דּוֹלָק – וּבְתִמְגּוֹתָה אַתָּה נְרָאָה כִּיה שְׁמָה.
אָה לְבִי, לְבִי. הַפְּאָב לֹא יִדְעַךְ לְעוֹלָם.
רַעַם הַאַחֲרוֹן, תְּרַעַשׂ נְרוּם.
שְׁרוֹף טַרְפָה בָנֵי וְאִינְגָּבָה
בְּיִצְרָאִי עֲזָלָה, בָנֵי דּוֹרָנָה.
בְּקָבָר דּוֹמָם תְּשַׁבֵּב בָנֵי יִקְרֵי.
בְּיוֹם שָׁר וּבְלִילָה שָׁחֹר וְאַפְרוֹרִי.
זו אָנִי אַמְקָה הַכּוֹתְבָתָה,
לֹא אָנִי אִינְגָּבָה מְשֻׁרְתָּה,
מְלֹתִי נְכַתְּבָה בָּרָם.
שְׁצַעַי לֹא יִגְלִיד לְעוֹלָם.
יָדָעַת אָנִי בַי תְּפָרָחִים הַיִפְים נְקַטְפִים
עוֹזִים נְאָבָם, פּוֹרָחִים וּמְלַבְלַבִּים
בְּרִי לְהַשְׁתֵּל בָּגָנו חָאל,
יְהִי זָכָר בָּרוֹךְ ...

